

2.2 Projektno delo ter obravnava šeg in navad

Človek je že od najzgodnejših časov spoštoval stare, nepisane zakone življenja, ki so se prenašali skozi generacije. Tako so se skozi čas v njegovem življenju izoblikovale šege in navade ob različnih dnevih v letu, ob različnih delovnih opravilih, ob posebnih mejnikih v življenju ali pa ob njegovih povsem rednih vsakdanjih dejanjih. Navade so bolj ali manj redna človekova vsakdanja ali praznična opravila, ki se ponavljajo enkrat ali večkrat na leto, na določene dneve, ob določenih priložnostih. Nekateri imajo navado po kosilu počivati ali spiti kavo. Navade so pogosto le dejanja, ki smo jih vajeni, neka pravila za življenje in obnašanje. Šege pa so nekaj globljega. Šege so dejanja ljudi ob posameznih dogodkih, priložnostih ali določenih dnevih, ki imajo simboličen pomen. Povezane so s človekovim obzorjem in pogledom na svet. Številne šege so povezane z najrazličnejšimi oblikami verskega življenja posameznika, družine, naroda v celoti. V preteklosti so človeku predstavljale pomemben del življenja, saj so pomenile popestritev vsakdanjika in tudi svojevrstne zakone, ki jih je bilo treba spoštovati. V nasprotnem primeru bi lahko nastopile neznane, sovražne sile, ki bi lahko otežile življenje kršitelja. Za besedo šega se uporabljajo tudi drugi izrazi: obredje, ceremonial, ritual.¹

Šege in navade niso nekaj stalnega, ampak se ves čas spreminjajo. Številne segajo še v predkrščanske čase, s krščanstvom so nekatere izginile, nekatere so dobile novo vsebino, nastale pa so tudi nove. V sodobnem času so »stare« šege in navade le ena od pojavnih oblik ali različica njihovega dolgega obstoja. Imajo torej nekatere sestavine in razvojne oblike v bogati večstoletni dediščini, pa tudi nove, sodobne pojavnosti. Poznamo tudi šege in navade, »ki so le še stvar zapisanega zgodovinskega spomina in jih zaradi različnih potreb in vzrokov predstavljamo v sodobnosti kot gledališče zgodovine ali živi muzej«.²

Gre torej za interpretacijo dediščine, kot so npr. srednjeveške tržnice, viteški turnirji, grajski dnevi. Ne smemo pozabiti na šege in navade, povezane s prevzeto tradicijo, in močno skomercializirane, kot je npr. noč čarovnic. Med sodobne pojave, obredja in dejanja pa lahko uvrščamo tudi prireditve in proslave ob državnih praznikih ter lokalna ali krajevna praznovanja, ki pa sicer še nimajo izoblikovane »fiziognomije«.³

Določene šege in navade so se izoblikovale ob mejnikih človekovega življenja, kot so rojstvo, poroka in smrt. V sodobnem svetu so se izoblikovale šege in navade tudi ob drugih pomembnih življenjskih prelomnicah, na primer ob maturi in srečanju z abrahamom. Različne šege in navade so spremljale in še danes spremljajo različna dela in opravila, ki pa jih ne smemo razumeti le kot obliko zabave po opravljenem delu. Obravnava šeg in navad je zelo obsežna in kompleksna tema, saj le-te spremljajo človeka skozi življenjski, letni in delovni cikel ter se prepletajo še s številnimi drugimi področji. Najštevilčnejše so ravno koledarske šege in navade, zato je smiselno, da se osredotočimo le na eno obdobje v letu oziroma da jih obravnavamo v okviru projektnega dela.

¹ Besedilo je povzeto po: Bogataj, J. (2011). Slovenija praznuje: sodobne šege in navade na Slovenskem. Ljubljana: Mladinska knjiga in Bogataj, J. (1998). Smo kaj šegavi? Leto šeg in navad na Slovenskem. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 8.

² Bogataj, J. (2011). Slovenija praznuje: sodobne šege in navade na Slovenskem. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 13.

³ Prav tam, str. 15.

Predstavljeni primer projektnega dela je osredotočen na pustne šege in navade, saj je dediščina maskiranja v pustnem času na Slovenskem zelo raznolika in bogata. Že od nekdaj je s pustom povezano šemljenje ali maskiranje. »Maske sodijo med najbolj elementarne in najstarejše pojave v kulturi človeštva. Kontinuiteti mask in maskiranja lahko sledimo od jamskih slikarjev paleolitskega človeka vse do današnjega časa, seveda z občutnimi modifikacijami ter pogojenostjo z družbenimi in kulturnimi spremembami.«⁴

Prazgodovinski poljedelci so že imeli razvito zavest o nadnaravnih silah in so svoj obstanek povezovali z njimi. Med temi silami naj bi bili najmočnejši duhovi mrtvih prednikov, zato so se maskirali in v njihovi podobi stopali z njimi v stik. Maskiranci so v ritmu poskakovali in povzročali hrup z zvonci in drugimi ropotali, s čimer so posnemali hrupni spreved rajnikov. S tem je bilo povezano prepričanje, da ti odganjajo zimo in zle sile, povezane z njo. Takšni hrupni obhodi maskirancev v vlogi prednikov so bili značilni za čas med božičem in tremi kralji tudi na slovenskem ozemlju: otepovci⁵ v Zgornji Bohinjski dolini, na Koroškem Pehtra baba (tudi Perta ali Pirta) in Lucija v panonskem svetu. Poljedelci so častili tudi vegetacijske demone in se jim skušali približati v maskah. Eden izmed njih še ohranjen pri nas je Zeleni Jurij (tudi Jur, Jurač ali Vesnik). Krščanstvo je sčasoma določena predkrščanska obredja prekrilo in »nekdanje« maskirance v vlogi duš rajnih so zamenjali peklenščki in spremljevalci Miklavža.⁶

Tradicionalna pustna kultura je vezana na podeželje. »Točno določeno je, kdo je tisti, ki si lahko nadene masko (to so nekoč bili le neporočeni fantje), kako se mora pod masko obnašati, kje se lahko giblje itn. Če so se pravila kršila, so sledile sankcije.«⁷

Za slovenski prostor so značilni številni pustni liki in karnevalska⁸ dogajanja: skoromati v Brkinih, pustarji na Banjščicah, pustovi v Drežnici, mačkare v Dobrepoljski dolini, lavfarji v Cerknem ter stari pustni liki v vaseh na Ptujskem polju, med katerimi je najbolj poznan kurent. Skoraj povsod pa naredijo slamnatega Pusta, ki ga na pustno sredo (pepelnico) usmrtijo in naredijo pogreb. Tudi pri pustnih maskah imajo pomembno vlogo ritmičnost, gibanje, zastraševanje in zvok, saj s tem odganjajo zle sile in privabljajo dobre sile.

Skozi čas se je pustna dediščina spreminjala, t. i. stari pustni liki so le še različice starejših oblik, ob njih pa se ves čas pojavljajo novi, sodobni pustni liki ali »podobe vsakokratnega sveta«,⁹ kot so npr. liki, ki prikazujejo znane osebnosti iz sveta politike, glasbe, športa itd. Smiselno je, da učence opozorimo tudi na sodobne pojavne oblike pustih likov ter pustnih šeg in navad nasploh, kot so plesi v maskah, sprevedi maskirancev itd., saj so tudi te zanimive zaradi svoje pojavnosti in vpetosti v sodobno življenje.

4 Prav tam, str. 50.

5 Več o otepovcih dostopno na spletnem naslovu: http://www.etno-muzej.si/files/etnolog/pdf/0354-0316_15_Dolzan_Erzen_Bohinjske.pdf (dostop: 23. 11. 2011).

6 Kuret, N. (1963). Slovenske ljudske maske. Razstavni katalog.

7 <http://www.revijakapital.com/mariborcan/clanki.php?idclanka=778> (dostop: 23. 11. 2011).

8 Besedo pust lahko enačimo z latinskim izrazom karneval in pomeni pustiti meso. V: Bogataj, J. (2011). Slovenija praznuje: sodobne šege in navade na Slovenskem. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 50.

9 Bogataj, J. (1998). Smo kaj šegavi?: Leto šeg in navad na Slovenskem. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 21.

Načrt učnega sklopa

Tema in vsebina iz učnega načrta¹⁰	Izbirna širša tema: Kulturna dediščina Vsebina: Šege in navade
Učni sklop iz učnega načrta	Pustne šege in navade
Standardi znanja iz učnega načrta¹¹	Vsebinski standard znanja je, da učenec/učenka: - na primerih iz krajevne zgodovine opiše najbolj znane šege in navade. Procesno-proceduralni standardi so, da učenec/učenka: razvije spretnosti časovne in prostorske predstavljivosti, razvije spretnost zbiranja in izbiranja informacij in dokazov iz različnih zgodovinskih virov in literature v različnih medijih, - razvije zmožnost preproste analize, sinteze in interpretacije uporabnih in verodostojnih informacij in dokazov iz različnih zgodovinskih virov in literature, - razvije spretnost iskanja zgodovinskih virov in literature z IT, - razvije zmožnost kritične presoje zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov z uporabo večperspektivnih zgodovinskih virov in literature, razvije zmožnost oblikovanja samostojnih sklepov, pogledov, mnenj, stališč, izvirnih predlogov in rešitev, - razvije sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja ter svoje poglede na zgodovino, - razvije dovednost za različne poglede na zgodovino oz. interpretacije zgodovine ter razume, zakaj se pojavijo, razvije spretnost različnih oblik komunikacije (ustno, pisno, grafično, ilustrativno, z IT), navede in pojasni značilnosti slovenskih državnih simbolov, - pojasni značilnosti simbolov Evropske unije, oceni pomen ohranjanja in varovanja slovenske, evropske in svetovne kulturne dediščine ter okolja, - navede in pojasni značilnosti političnih sistemov, ki so izvajali zločine proti človeštvu, genocide, holokavst in druge oblike množičnega kršenja človekovih pravic, na primerih pojasni pomen delovanja evropskih ustanov, ki se ukvarjajo z varovanjem človekovih pravic, - na primeru napiše načrt ukrepanja v okviru evropskih ustanov v primeru kršenja človekovih pravic.
Operativni procesni cilji učnega sklopa (vključujejo vsebine, spretnosti, zmožnosti, odnose, miselne procese)	Učenec/učenka: - na primerih iz krajevne zgodovine opiše najbolj znane šege in navade, - zbere in izbere informacije in dokaze iz različnih zgodovinskih virov in literature v različnih medijih,

¹⁰ Učni načrt, str. 9.

¹¹ Prav tam, str. 29, 39.

	• kaže spretnosti različnih oblik komunikacije (ustno, pisno, grafično, ilustrativno, IT), • oceni pomen ohranjanja in varovanja slovenske kulturne dediščine.
Ključni koncepti	A Temeljni zgodovinski koncepti: šege, navade, praznik, letni/živiljenjski cikel; B koncepti za globlje razumevanje: ugotavljanje sprememb in kontinuitete, C koncepti, ki izhajajo iz naravne zgodovinske vede: orientacija v zgodovinskem času in prostoru, iskanje podatkov in dokazov v zgodovinskih virih, interpretacija.
Medpredmetne povezave	/
Kroskurikularne teme	Informatika, KIZ.
Učna diferenciacija in individualizacija glede na učne stile (A, V, K)	• Avditivni učni stil: – poslušanje navodil učitelja, – pogovor z ustnimi viri na terenu. • Vizualni učni stil: – opazovanje na terenu, – ogled učiteljeve demonstracije, – branje virov in literature. • Kinestetični učni stil: – delo na terenu, – izdelava končne naloge, – izpisovanje podatkov iz virov in literature.
Didaktični pristopi (strategije)	• Projektno delo, • terensko delo, • aktivne učne metode: metode zgodovinskega terenskega dela.
Oblike preverjanja znanja	Ustno.
Oblike ocenjevanja znanja	Poljubni končni izdelek projektne dela.
Literatura in viri	Literatura in viri 1. Bogataj, J. (2011). <i>Slovenija praznuje: sodobne šege in navade na Slovenskem</i>. Ljubljana: Mladinska knjiga. 2. Bogataj, J. (1998). <i>Smo kaj šegavi?: Leto šeg in navad na Slovenskem</i>. Ljubljana: Mladinska knjiga. 3. Kuret, N. (1989). <i>Praznično leto Slovencev I in II</i>. Ljubljana: Mladinska knjiga. 4. Mlakar, V. (2007). <i>Pradavna bajeslovna praznovanja skozi zodiakalni koledar</i>. Ljubljana: Morfem. 5. Zorec, M. (2005). <i>Slovenski prazniki. Prepodimo zimo</i>. Ljubljana: Karantanija. 6. Zorec, M. (2005). <i>Slovenski prazniki. Od kresovanja do silvestrovanja</i>. Ljubljana: Karantanija.

Spletni viri

7. *Cerkljanski lafarji. Cerkljanski muzej:* <http://www.muzej-idrija-cerkno.si/> (dostop: 15. 3. 2013).
8. *Digitalna enciklopedija naravne in kulturne dediščine - DEDI:* <http://www.dedi.si> (dostop: 15. 3. 2013).
9. *Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož (Zbirka tradicionalnih pustnih mask) :* <http://muzej-ptuj-ormoz.si/> (dostop: 15. 3. 2013).
10. *Seznam muzejev in galerij Slovenije:* <http://www2.arnes.si/~ljprirodm6/> (dostop: 15. 3. 2013).
11. *Vladni portal za otroke in mladino:* <http://www.otroci.gov.si/ikona> »Slovenija, moja država« (dostop: 15. 3. 2013).

Načrt aktivnosti, ki so vezane na organizacijo pouka

AKTIVNOSTI UČITELJA	AKTIVNOSTI UČENCEV
Predstavitev projektnega dela (uvodna ura – dva do tri tedne pred začetkom izvedbe projektnega dela). 1. Predstavitev projekta: a) Predstavi pomen projektnega dela. b) Predstavi osrednjo temo oziroma glavni cilj ⇒ pustne šege in navade s poudarkom na domačem kraju. c) Predstavi faze projekta in časovno trajanje. č) Predstavi možnosti predstavitve rezultatov. d) Učencem razdeli fotokopije načrta dela (vsak učenec dobi svoj načrt dela) in list z navodili. Učitelj pregleda oddane načrte dela vsake skupine in jih po potrebi dopolni ter fotokopira, izvornike pa vrne vodjem skupine. Izvedbena faza Spremlja delo vsake skupine, po potrebi pomaga z nasveti. Pregleda in oceni izdelke, pripravi dodatna vprašanja. Sklepna faza (dve šolski uri) Komentira izdelke in predstavitve, učence seznani z oceno.	V šoli 1. Poslušajo učiteljevo predstavitev projekta. 2. Oblikujejo skupine (po štiri učence). 3. Prejmejo fotokopijo načrta dela. Doma 4. Pripravijo načrt dela (fotokopija), kjer opredelijo: a) podtemo, b) naloge posameznika, c) potek dela (časovna razporeditev), č) kje bodo iskali literaturo in vire in kdaj, d) kako bo potekalo delo in kdaj. Izpolnjeni načrt dela odda vsak vodja skupine učitelju naslednjo uro zgodovine. Poiščejo vire in literaturo ter zbirajo in izbirajo informacije. Na terenu opazujejo, zapisujejo, fotografirajo ali snemajo. Vsaka skupina po končanem terenskem delu uredi zapise in slikovno gradivo ter svoje ugotovitve strne v končnem izdelku. Končni izdelek odda na dogovorjeni datum. Vsaka skupina ima na voljo pet minut za strnjeno poročanje o svojih ugotovitvah.

Projektno delo omogoča izvajanje dejavnosti v daljšem časovnem obdobju, možnost diferenciacije in individualizacije, uporabo aktivnih oblik in metod dela ter možnost skupnega načrtovanja dela učitelja in učencev. Projektno delo zahteva skrbno načrtovanje, izvedbo in predstavitev ugotovitev. Sestavljeno je iz petih faz:

1. pobuda in dogovor za temo,
2. osnutek projekta (pravila, časovno trajanje, prednostne naloge, glavni cilj),
3. izdelava načrta (potek dela, razdelitev nalog),
4. uresničevanje načrta ali izvedbena faza in
5. sklepni del (izdelava in oddaja/predstavitve končnega izdelka).¹²

Posebnosti projektne dela so: učenci v veliki meri soodločajo o vsebini in delu, saj sami izberejo podtemo, oblikujejo skupine ter določijo dela in naloge oziroma način predstavitve dela. Diferenciacija in individualizacija se izvedeta »spontano«, saj imajo učenci možnost prevzeti tiste naloge, ki jih zmorejo opraviti.

¹²
Prispevki k didaktiki zgodovine. Let. 2, št. 4 (2004). Dostopno na: http://www.ff.uni-lj.si/oddelki/zgodovin/DANIJELA/DIDAKTIKAZGODOVINE/_private/Prispevki%20II-1/Prispevkill-1.pdf (dostop: 21. 11. 2011).

Načrt projektne dela

Šege in navade v pustnem času

Člani skupine:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Podtema: _____

Porazdelitev nalog ter časovna razporeditev dela

Naloge	Kdaj	Kdo – kateri član(i) skupine bo(do) opravil(i) nalogo	Opravil(i) (da/ne)
Izbor in iskanje virov ter literature.			
Branje in izbiranje informacij iz literature in virov.			
Delo na terenu (določite, kaj vse bo obsegalo):			
• Zapisovanje			
• Fotografiranje			
•			

Predstavitev dela – končni izdelek (opredelite, kako boste strnili in predstavili svoje ugotovitve, npr. dnevnik, fotografska razstava s spremnim besedilom, poročilo, plakat, videofilm itd.)

POMEMBNO!

Izdelek mora vključevati informacije iz virov ali/in literature ter informacije, pridobljene s terenskim delom! Informacije morajo biti smiselno urejene in pregledne ter opremljene s slikovnim gradivom. To naj bo podnaslovljeno.

Navodila za delo in kontrolna lista

Vaše delo bo potekalo po posameznih korakih, ki so tudi navedeni v spodnji tabeli. Ko bo posamezno delo opravljeno, označite to v desnem stolpcu.

Naloge	
Glede na podtemo smo poiskali ustrezne vire in literaturo (knjižnica, spletne strani).	
Poiskali, zbrali in izpisali smo ustrezne informacije o izbrani temi.	
Šli smo na teren in: opazovali, zapisovali, fotografirali itd.	
Po končanem terenskem delu smo zbrali in uredili vse podatke in slikovno gradivo.	
Informacije, izpisane iz literature in pridobljene podatke s terenskim delom smo strnili v končnem izdelku in ga opremili s slikovnim gradivom.	
Na koncu smo navedli vse uporabljene vire in literaturo.	

Kriteriji in opisniki za preverjanje in ocenjevanje znanja

Šege in navade v pustnem času

Prvo področje: znanje in razumevanje zgodovinskih pojavov, dogodkov, procesov

Kriteriji za preverjanje in ocenjevanje znanja	Opisniki		
	Zadostno	Dobro	Prav dobro
Na primerih iz krajevne zgodovine opiše najbolj znane pustne šege in navade.	Navede nekaj znanih pustnih šeg in navad, značilnih za domači kraj ali širšo okolico.	Navede in opiše večino znanih pustnih šeg in navad, značilnih za domači kraj ali širšo okolico.	- Navede in opiše vse znane pustne šege in navade, značilne za domači kraj ali širšo okolico. - Opiše (še) dva slovenska tradicionalna pustna lika in ju pravilno umesti v slovenski prostor ter pojasni tuje vplive.

Drugo področje: analiza, sinteza, interpretacija zgodovinskih virov

Kriteriji za preverjanje in ocenjevanje znanja	Opisniki			
	Zadostno	Dobro	Prav dobro	Odlično
Zbiranje in izbiranje informacij in dokazov iz različnih zgodovinskih virov in literature v različnih medijih.	Iz zgodovinskih virov in literature pomanjkljivo izpiše posamezne povsem razvidne temeljne informacije.	Iz zgodovinskih virov in literature izpiše večino povsem razvidnih bistvenih informacij.	- Iz zgodovinskih virov in literature izpiše vse bistvene informacije. - Tu in tam pomanjkljivo ločuje dejstva od mnenj.	- Iz zgodovinskih virov in literature izpiše vse bistvene informacije in pomembne podrobnosti. - Dosledno loči dejstva od mnenj.
Kaže spretnosti različnih oblik komunikacije (ustno, pisno, grafično, ilustrativno, IT).	Zapiše ali pove le temeljne podatke, ki so vsebinsko pomanjkljivi in nepovezani.	Zapiše ali pove le temeljne podatke, ki so vsebinsko povezani in smiselni.	Zapiše ali pove vse zahtevane podatke, ki so včasih vsebinsko nepovezani.	Zapiše ali pove zahtevane podatke in pomembne podrobnosti, ki so vsebinsko smiselni, dosledno povezani in pregledni.
Oceni pomen ohranjanja in varovanja slovenske kulturne dediščine.	Pomanjkljivo opiše pomen ohranjanja slovenske pustne dediščine.	Opiše pomen ohranjanja slovenske pustne dediščine.	Pojasni pomen ohranjanja slovenske pustne dediščine in navede en obstoječi način varovanja in ohranjanja le-te.	Pojasni pomen ohranjanja tradicionalne pustne dediščine in navede izviren možen način varovanja in ohranjanja le-te.

Opisni kriteriji za končni izdelek: Predstavitev projektnega dela

Kriteriji za preverjanje in ocenjevanje znanja	Opisniki			
	Zadostno	Dobro	Prav dobro	Odlično
Izbrani zgodovinski viri in literatura ustrezajo izbrani temi končnega izdelka.	Pregleda vsaj en dostopen in uporaben spletni vir <i>ali</i> literaturo in iz njega izbere posamezne informacije.	Pregleda najmanj dva dostopna in uporabna spletna vira <i>ali</i> literaturo in iz nji izbere deloma pomanjkljive informacije.	Pregleda najmanj dva dostopna in uporabna spletna vira <i>in</i> vsaj eno literaturo in iz nji izbere večino pomembnih informacij.	Pregleda najmanj tri dostopne in uporabne spletne vire <i>in</i> vsaj eno literaturo in iz njih izbere vse pomembne informacije ter pomembne podrobnosti.
Uporabljeni zgodovinski viri in literatura so ustrezno navedeni v seznamu bibliografije.	Uporabljeni zgodovinski viri/literaturo pomanjkljivo navede v seznamu bibliografije ali navedba manjka.	Uporabljeni zgodovinski vira/literaturo deloma pomanjkljivo navede v seznamu bibliografije.	Uporabljeni zgodovinski vira/literaturo večinoma ustrezno navede v seznamu bibliografije.	Uporabljeni zgodovinske vire/literaturo natančno in dosledno navede v seznamu bibliografije.
Izdelek vsebuje ustrezne elemente glede na postavljene zahteve.	- Izdelek vsebuje nekaj temeljnih informacij, ki pa niso pregledno in smiselno urejene in povezane. - Vsebuje pomanjkljivo slikovno gradivo za ponazoritev ugotovitev, ali gradivo manjka.	- Izdelek vsebuje posamezne ključne zahteve informacije, ki so mestoma neustrezno povezane in urejene. - Vsebuje posamezno ključno slikovno gradivo za ponazoritev ugotovitev.	- Izdelek vsebuje vse zahtevane informacije, ki so smiselno povezane in urejene. - Vsebuje ključno slikovno gradivo za ponazoritev ugotovitev.	- Izdelek vsebuje vse zahtevane ključne in še dodatne pomembne informacije, ki so smiselno urejene in so pregledne. - Vsebuje bogato slikovno gradivo, s katerim ponazorji in dokaže zapisane ugotovitve.

Kriteriji za preverjanje in ocenjevanje znanja	Opisniki			
	Zadostno	Dobro	Prav dobro	Odlično
Vsebina izdelka je predstavljena z ustreznimi zgodovinskimi dejstvi in informacijami.	Vsebina je pomanjkljiva ali vsebuje napačne informacije.	Vsebina vključuje večino temeljnih dejstev in informacij, deloma je pomanjkljiva.	Vsebina vključuje vsa temeljna dejstva in informacije.	Vsebina vključuje vsa temeljna dejstva in informacije ter pomembne podrobnosti, podprte s primeri.
Uporabljena je ustrezna terminologija.	Pomanjkljiva ali včasih napačna terminologija.	Terminologija je deloma pomanjkljivo uporabljena.	Terminologija je večinoma ustrezno uporabljena.	Terminologija je natančno in dosledno uporabljena. Izkaže bogat zgodovinski jezik.